

Łukasz Wołczyk

Kielce

**ADMINISTRACJA SYBERII ZACHODNIEJ
WOBEC POTRZEB RELIGIJNYCH POLSKICH ZESŁAŃCÓW
W KOŃCU LAT SZEŚĆDZIESIĄTYCH XIX WIEKU
(WYBRANE DOKUMENTY Z PAŃSTWOWEGO ARCHIWUM HISTORYCZNEGO
OBWODU OMSKIEGO)**

Prezentowane poniżej dokumenty pochodzą ze zbiorów Państwowego Archiwum Historycznego Obwodu Omskiego (Государственный Исторический Архив Омской Области – ГИАОО). Odnalezione zostały w trakcie kwerendy, prowadzonej w ramach realizacji projektu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki „Polscy zesłańcy na Syberii Zachodniej w drugiej połowie XVIII wieku – XIX wieku w oczach Rosjan i ludności syberyjskiej”, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dokumenty, o których mowa, znajdują się w teczce oznaczonej sygnaturą Ф. 3, оп. 05, д. 7720 w zespole archiwalnym Главное управление Западной Сибири. Składają się na nie prośba polskich zesłańców skierowana do generała-gubernatora Syberii Zachodniej o przysłanie katolickiego księdza, który zaspokoiłby ich potrzeby religijne, a także pisma urzędników różnego szczebla odnoszących się do owej prośby. Z racji tego, że każde pismo jest nierozzerwalnie powiązane z innymi, tworząc w ten sposób całość narracji, zostały one opracowane razem, jako zbiór wybranych dokumentów.

Problematyka zawarta w przedstawionych dokumentach jest niebywale interesująca. Porusza bowiem z jednej strony kwestię religijności polskich zesłańców i problemów, które ich dotykały, z drugiej stosunek urzędników rosyjskich do prób zesłańców. Ponadto zauważyć można, jak długą drogę przez aparat biurokratyczno-administracyjny Imperium Rosyjskiego pismo polskich zesłańców musiało przejść, wszak rozpiętość czasowa dokumentów sięga od końca 1867 r. aż do początku 1870 r. Mnożono tu biurokratyczne przeszkody, w końcu zaś zaproponowano, aby koszty podróży księdza do osób zesłanych z Królestwa Polskiego i guberni zachodnich pokryć de facto z kontrybucji nałożonych na te ziemie po powstaniu styczniowym. A w dodatku w omawianej teczce nie było dokumentu, który wskazywałby, że doszło do rozwiązania problemu.

Dodatkowym elementem, niezwykle istotnym w toku rozważań, są trudności polskich katolików znajdujących się w guberni tobolskiej. W latach 1858–1864 polscy katolicy pozostawali bez stałego kapłana. Już wcześniej słano prośby o przysłanie z Tomsku księdza do guberni tobolskiej, jednak odmowy tłumaczono najczęściej dużymi odległościami pomiędzy miastami. Sprawa tobolskiego kościoła została poruszona dopiero, jak pisze Władysław Masiarz¹, za sprawą włączenia się do sprawy gubernatora Zachodniej Syberii Aleksandra Duhamela (Diugamela)², który sam będąc katolikiem, rozumiał doskonale potrzeby społeczności polskich zesłańców. By uzmysłowić sobie skalę problemu, należy przytoczyć dane dotyczące liczby katolików: w Tomsku pod koniec lat pięćdziesiątych XIX w. było ich 1087, w Tobolsku 345, a w Omsku 332³. Nie stanowili, co prawda, szczególnie dużej populacji, jednakże w skali syberyjskiej i biorąc pod uwagę fakt, że w głównej mierze owi katolicy byli Polakami, można mówić o sporej grupie ludzi, którzy musieli się obywać bez duchowego przewodnika. Ostatecznie Duhamel zgłosił się z prośbą, by utworzyć parafie w Tobolsku i Omsku. W tym ostatnim mieście udało się wybudować w latach 1862–1865 kościół, toteż punkt ciężkości katolicyzmu w Syberii Zachodniej przeniósł się do Omska. W 1865 r. złożono wniosek o powstanie parafii w guberni tobolskiej⁴. Od tego momentu katolicy nie ustawali w wysiłkach, prosząc o przysłanie do nich księdza.

W dokumentach pojawia się również postać ks. Wincentego Koncewicza⁵, toczącego boje z urzędnikami i administracją, aby otrzymać finansowanie rządowe na kościół i utrzymanie. Zwracał się on wielokrotnie z prośbami, jednakże dopiero na początku

¹ W. Masiarz, *Dzieje kościoła i polskiej diaspory w Tobolsku na Syberii 1838–1922*, Kraków 1999, s. 95–96.

² Aleksander Osipowicz Duhamel (ur. 1801, zm. 1880); generał piechoty. Uczestniczył m.in. w wojnie rosyjsko-tureckiej (1828–1829) oraz tłumieniu powstania listopadowego. Mianowany generałem-gubernatorem Zachodniej Syberii. Funkcję tę pełnił w latach 1861–1866.

³ W. Masiarz, *Dzieje kościoła i polskiej diaspory*, s. 96.

⁴ Tamże, s. 125.

⁵ Wincenty Koncewicz (ur. 1828, zm. 1883); pochodził z rodziny szlacheckiej, z guberni kowieńskiej. Ukończył seminarium w Mińsku, a święcenia otrzymał w 1859 r. Od 1865 r. sprawował funkcję wikariusza w Tomsku i jednocześnie filialisty w Tobolsku. Kuratę został w 1868 r. Funkcję tę pełnił do 1881 r. W przedstawionych poniżej dokumentach ani razu nie pada imię ks. Koncewicza. Autor niniejszego opracowania powtarza więc imię Wincenty za Władysławem Masiarzem i Sergiuszem Fielem; zob.: W. Masiarz, *Dzieje kościoła i polskiej diaspory*; S. Fiel, *Gubernialne rzymskokatolickie kościoły w Tobolsku (1847–2000)*, w: *Kościół katolicki na Syberii. Historia. Współczesność. Przyszłość*, red. A. Kuczyński, Wrocław 2002. Ponadto Andrzej Majdowski w swej monografii przedstawia prawdopodobnie tego samego księdza, ale o imieniu Benedykt. Lata posługi jako kurat tobolskiej parafii i nazwisko się zgadzają. Autor przypuszcza, że może to być rozbieżność w tłumaczeniu źródeł, którymi posługiwali się Masiarz i Majdowski; por.: A. Majdowski, *Kościół katolicki w Cesarstwie rosyjskim*, Warszawa 2001. Można też wnioskować, że ks. Koncewicz nie był zakonnikiem, bowiem w opracowaniach i źródłach, do których autor miał dostęp, taka informacja się nie pojawia, zatem imię Benedykt nie było imieniem zakonnym. Autor będzie się posługiwał imieniem, z którym w opracowaniach spotkał się więcej razy, tj. pozostanie przy Wincentem Koncewiczu.

1868 r. mógł się cieszyć z wygranej. Wtedy to, 12 stycznia, car zezwolił na utworzenie parafii rzymskokatolickiej w Tobolsku, a także zezwolono na wydzielenie 500 rubli rocznie na utrzymanie księdza. Od tego momentu ks. Koncewicz mógł się tytułować mianem kurata (proboszcza). Nie zakończyły się jednak problemy proboszcza parafii tobolskiej, bowiem miał on obowiązek raz do roku objeżdżać parafię dla spełnienia potrzeb religijnych. Ze względu na wielki obszar, jaki obejmowała parafia, było to logistycznie niemalże niewykonalne. Kapłan jednak postanowił objechać parafię, w związku z czym zwrócił się z prośbą o pozwolenie na taką podróż i przyznanie odpowiednich funduszy. Prośba została odrzucona w 1868 r. Środki przyznano Koncewiczowi dopiero w 1870 r., jednakże nie wiadomo czy podróż doszła w ogóle do skutku, bowiem z przedstawionych niżej dokumentów nie da się odgadnąć finału tej historii.

1. RAPORT GENERAŁA-MAJORA CZEBYKINA SKIEROWANY DO GUBERNATORA SYBERII ZACHODNIEJ Z 4 LISTOPADA 1867 R. DOTYCZĄCY KWESTII POTRZEB RELIGIJNYCH POLAKÓW

15 Ноября 1867 г.⁶

Министерство Внутренних Дел
Начальника Тобольской Губернии
4 Ноября 1867 года
№ 4608
г. Тобольск

Господину Генерал-Губернатору Западной Сибири⁷

Ваше Высокопревосходительство, при предложении, от 9 Сентября за № 2031, изволили препроводить к Г. Управлявшему губернию просьбу польских переселенцев Большепесчанской волости⁸, о командировании к ним католического священника, для исполнения духовных треб.

Из дел канцелярии моего усматривается, что прежде этого непрерывно поступили от политических ссыльных, жительствующих в городах и округах ходатайства о командировании Римско-католического священника, но таковые оставались без

⁶ Data wpłynięcia pisma do kancelarii generała-gubernatora Zachodniej Syberii.

⁷ W okresie gdy prowadzona była ta korespondencja generałem-gubernatorem Zachodniej Syberii był Aleksandr Piotrowicz Chruszczow (Александр Петрович Хрущов) (ur. 1806, zm. 1875); generał-adiutant, generał piechoty. Brał udział m.in. w wojnie rosyjsko-tureckiej (1828–1829), wojnie krymskiej (1853–1856) i tłumieniu powstania styczniowego (1863) w guberni lubelskiej. 28 października 1866 r. został mianowany generałem-gubernatorem Zachodniej Syberii.

⁸ Wołość ta (z administracyjnego punktu widzenia jej odpowiednikiem była gmina) znajdowała się w tobolskiej guberni, w obwodzie omskim; utworzona została w 1835 r.

удовлетворения, по неимению в виду закона на отпуск из казны прогонных денег для разъездов по губернии ксендза с причтом, между тем ходатайства эти повторяются. Политические ссыльные и польские переселенцы исключительно принадлежать к Римско-католическому вероисповеданию и находятся на жительстве во всех городах и округах Тобольской губернии. Все они кроме проживающих в Тобольске и Омске где есть штатные костелы действительно не могут иметь никакой возможности удовлетворять своим религиозным потребностям потому, что штатский католический священник жительствующий в Тобольске хотя и мог бы объезжать губернию, но не может исполнить этой обязанности по неотпуску ему из казны разъездных денег, состоящим же под надзором Римско-католическим священником высланным за прикосновенность к польскому мятежу, хотя и без ограничения прав состояния, богослужение и исполнение треб по обрядам Римско-католической церкви положительно воспрещено, но и эти священники находятся не во всех городах.

Представляя эти на благоусмотрение Вашего Высокопревосходительства имею честь покорнейше просить не изволите ли признать возможным командировать Курата Тобольского Римско-католического костела для объезда хотя тех округов где более, сравнительно с прочими, сгруппировано политических ссыльных, как на пример: Ишимского, Тарского и Омского, производством необходимого на это расхода из суммы ассигнованной на водворение польских переселенцев, так как в этих округах большинство политических ссыльных состоявляют польские переселенцы.

Губернатор Генерал Майор Чебыкин⁹

Ф. 3, Оп. 05, Д. 7720, л. 2–3об

⁹ Porfirij Wasiljewicz Cziebykin (Порфирий Васильевич Чебыкин) (ur. 1813, zm. 1869); generał-major, pochodzenia szlacheckiego. Kształcił się w Morskim Korpusie Kadetów, po ukończeniu którego, w 1830 r., rozpoczął służbę we flocie. W 1864 r. awansowany do stopnia generała-majora. W latach 1867–1868 pełnił funkcję gubernatora tobolskiego.

2. PROŚBA POLSKICH ZESŁAŃCÓW O PRZYSŁANIE IM KATOLICKIEGO KSIĘDZA SKIEROWANA DO GENERAŁA-GUBERNATORA ZACHODNIEJ SYBERII W LISTOPADZIE 1867 R.

Его Высокопревосходительству
Господину Военному Генерал-Губернатору Западной Сибири
Политических ссыльных ниже подписавшихся

Прошение

По распоряжению Правительства, мы сосланы на жительство в Г: Петропавловск Тобольской Губернии, где находимся в числе более шестидесяти человек и некоторые из нас проживают уже более года, и число ссыльных, почти, со всяким месяцем увеличивается.

Желая-же соблюдать все обряды нашей Религии, как равно и исповедаться перед Пасхой, мы подавали просьбу к Г. Тобольскому Гражданскому Губернатору, о присылке нам Римско-католического ксендза, но так как до сих пор, не только не удовлетворены наши желания, но даже и резолюции на нашу просьбу не имеем, а сверх того, в течении одного года, несколько человек умерло без исповеди и Св. причастия и тела покойных похоронены без соблюдения религиозных обрядов по ненахождению в Г: Петропавловске нашего ксендза. А пользуясь милостью Правительства в дозволении соблюдать оные, памятуя на то, что кто родился умереть должен, мы приемлем смелость утруждать Ваше Высокопревосходительство покорнейшею просьбою, о присылке нам Римско-католического ксендза из Омска по случаю недалекого расстояния. Если не благоугодно будет на постоянное жительство, то хотя на время, для отбытия наши ежегодной исповеди и окрещения родившихся детей.

1867 года дня...¹⁰ Ноября

Каспер Косицкий
Дмитрий Макарский
Иван...¹¹
Игнацы Закрзевский
Юлиян Мацкии¹²

Ф. 3, Оп. 05, Д. 7720, л. 5

¹⁰ Brak daty dziennej.

¹¹ Nazwisko nieczytelne.

¹² Brak informacji o podpisanych pod prośbą osobach.

**3. RAPORT FINANSOWY GUBERNATORA TOBOLSKIEGO GENERAŁA-MAJORA
CZEBYKINA SKIEROWANY DO GENERAŁA-GUBERNATORA ZACHODNIEJ SYBERII
Z 26 CZERWCA 1863 R. O WYDATKACH DLA KURATA KOŚCIOŁA
RZYMSKOKATOLICKIEGO NA POTRZEBY OBJAZDU PO NIEKTÓRYCH
OBWODACH SYBERII ZACHODNIEJ**

3 Июля 1868 г.¹³

Министерство Внутренних Дел
Начальника Тобольской Губернии
26 Июня 1868 г.
№ 3376
г. Тобольск

Господину Генерал-Губернатору Западной Сибири

По поводу отношения 1-го Отделения Главного Управления Западной Сибири¹⁴ от 23-го Ноября 1867 года за № 2743 имею честь донести до сведения Вашего Высокочревосходительства, что по невозможности положительно определить настоящего количества расходов потребных на разъезды Курата Тобольского Римско-католического костела по некоторым округам Тобольской Губернии, для исполнения духовых треб, применяясь к 1071 и 1097 ст.[атя] 3 т.[ома] зак.[онов] о службе гражд.[анской] и к Высочайше утвержденному мнению Государственного Совета¹⁵ опубликованному для руководства Указом Правительствующего Сената¹⁶ от 14 Апреля 1866 года¹⁷

¹³ Data wpłynięcia pisma do kancelarii generała-gubernatora Zachodniej Syberii.

¹⁴ Główny Zarząd Syberii Zachodniej utworzono w 1822 r. w związku z podziałem Syberii na dwa general-gubernatorstwa: Zachodnie i Wschodnie; podzielony został najpierw na cztery, a następnie pięć departamentów. Zarząd miał za zadanie nadzorować pracę miejscowej administracji, a na jego czele stał generał-gubernator wraz z Radą. W skład Rady wchodził przedstawiciele poszczególnych ministerstw oraz przewodniczący każdego z czterech (następnie pięciu) departamentów; funkcje owych departamentów zostały ustalone w 1828 r.: pierwszy miał funkcję regulacyjną, drugi – sądową, trzeci – gospodarczą, czwarty – zarządzanie majątkiem państwowym. Departament piąty, funkcjonujący od 1864 r., w różnych okresach zajmował się m.in. rozwiązywaniem problemów związanych z innowiercami i kwestiami finansowymi. Do 1839 r. Główny Zarząd Syberii Zachodniej znajdował się w Tobolsku, potem został przeniesiony do Omska.

¹⁵ Rada Państwa Imperium Rosyjskiego była najwyższym organem ustawodawczym i doradczym carów w latach 1810–1906. Jako ciało doradcze składała się z zaufanych osób imperatora. Składała się początkowo z 35 członków, natomiast w 1890 r. już z 60 członków. Do jej głównych zadań należała analiza, ogłaszanie i uchylanie aktów prawnych. Zob.: В.Г. Шеголов, *Государственный совет в России в первый век его образования и деятельности*, Ярославль 1903.

¹⁶ Senat Rządzący został powołany przez Piotra I w 1711 r., miał on zastępować monarchę w czasie jego nieobecności. Pierwotnie szerokie kompetencje Senatu uległy następnie ograniczeniu do kontroli nad administracją i sądownictwem.

¹⁷ Zgodnie z dekretem z 14 kwietnia 1866 r. do przechowywania ksiąg dokumentów, spraw, rejestrów, pieczętek i podpisów notariuszy zobowiązane były archiwa notarialne jako części struktur sądów

за № 21669 я полагал бы возможным выдать ему примерно 300 р., в израсходовании которых он должен дать надлежащий отчет в размере согласно приведенным статьям закона как Ober-Офицеру: суточных по 45 коп., и прогонов, вместе с причетником и походной церковью, всего на три лошади.

Губернатор Генерал Майор Чебыкин

Ф. 3, Оп. 05, Д. 7720, л. 8

4. LIST GUBERNATORA TOBOLSKIEGO KURBANOWSKIEGO DO GUBERNATORA TOMSKIEGO SUPRUNIENKI Z 20 PAŹDZIERNIKA 1868 R. W SPRAWIE FINANSOWANIA OBJAZDU KSIĘDZA KONCEWICZA

26 Октября 1868 г.¹⁸

(Его Высокородию А.П. Супруненко)¹⁹

Министерство Внутренних Дел
и.д. Начальника Tobольской Губернии
20 Октября 1868 г.
№ 5592
г. Tobольск

Милостивый Государь,
Андрей Петрович!

Настоятель Tobольского Римско-католического приходского костела Концевич вошел ныне ко мне с ходатайством о разрешении ему с причтом выдачи прогонных и суточных денег для поездки по округам Tobольской губернии для исполнения над политическими ссыльными духовных треб, так как таковых в течении более 2 лет не было исполняемо.

Имея в виду, что вследствие просьб политических ссыльных Римско-католического исповедания проживающих почти во всех городах Tobольской губернии о командировании к ним для исполнения духовных треб католического Священника, обстоятельство это 4 Ноября 1867 года за № 4608 представлено на усмотрение господина

окрęgowych. Starszy notariusz, jako głowa archiwum notarialnego, pełnił funkcję kontroli i zatwierdzania transakcji. Dekret ten dotyczył transakcji nieprzekraczających 500 rubli.

¹⁸ Data wpłynięcia pisma do kancelarii gubernatora tomskiego.

¹⁹ Andriej Piotrowicz Suprunienko (Андрей Петрович Супруненко) (ur. prawdopodobnie około 1829, zm. po 1879); urodzony w rodzinie szlacheckiej. Kształcił się w Pierwszym Korpusie Kadetów, który ukończył w 1847 r. Uczestniczył w tłumieniu powstania węgierskiego (1848–1849) oraz w wojnie krymskiej (1853–1856). Po przejściu w 1865 r. ze służby wojennej do cywilnej pracował na różnych stanowiskach w Omsku. Od 1867 r. był radcą stanu, a od 1871 r. – rzeczywistym radcą stanu. W latach 1871–1879 pełnił funkcję gubernatora tomskiego.

Генерал-Губернатора Западной Сибири, я имею честь покорнейше просить Ваше Высочородие не признаетели возможным сделать соответственные распоряжения к скорейшему разрешению означенного представления.

С совершенным уважением и преданностию, имею честь быть
Вашим покорнейшим слугом

М. Курбановский²⁰

Ф. 3, Оп. 05, Д. 7720, л. 18–18об

**5. RAPORT P.O. GUBERNATORA TOBOLSKIEGO KURBANOWSKIEGO
SKIEROWANY DO GENERAŁA-GUBERNATORA SYBERII ZACHODNIEJ
Z 31 SIERPANIA/3 WRZEŚNIA 1869 R. DOTYCZĄCY UDZIELENIA KREDYTU
KSIĘDZU KONCEWICZOWI**

9/10 Сентября 1869 г.²¹

Министерство Внутренних Дел
Начальника Тобольской Губернии
31 Августа/3 Сентября 1869 г.
№ 4195
г. Тобольск

Господину Генерал-Губернатору Западной Сибири

Вследствие отношения 1-го Отделения Главного Управления Западной Сибири от 14-го Августа с.г. за № 1127, имею честь донести Вашему Высокопревосходительству, что по невозможности определить положительно количества расходов, потребных на разъезды Курату²² Тобольского Римско-католического костела по Тобольской губернии, я полагаю-бы возможным открыть для этого кредит в 300 руб. сер.²³ в израсходовании которых он должен будет представить своевременно отчет.

За губернатора, Председатель Губернского Правления М. Курбановский

Ф. 3, Оп. 05, Д. 7720, л. 33

²⁰ Michał Nikolajewicz Kurbanowski (Михаил Николаевич Курбановский) (ur. 1831, zm. 1885); radca stanu. W latach 1863–1872 przewodniczący zarządu guberni tobołskiej, natomiast w latach 1872–1885 wicegubernator obwodu akmolińskiego i przewodniczący zarządu tegoż.

²¹ Data wpłyńnięcia pisma do kancelarii generała-gubernatora Zachodniej Syberii.

²² Proboszcz.

²³ 300 rubli srebrem.

**6. RAPORT GUBERNATORA TOBOLSKIEGO GENERAŁA-MAJORA SOŁŁOHUBA
DO GENERAŁA-GUBERNATORA ZACHODNIEJ SYBERII Z 11 LUTEGO 1870 R.
W SPRAWIE POKRYCIA KOSZTÓW OBJAZDU KSIĘDZA KONCEWICZA
PO NIEKTÓRYCH OBWODACH SYBERII ZACHODNIEJ**

20 Февраля 1870 г.²⁴

Министерство Внутренних Дел
Начальника Тобольской Губернии
Отделение 1
Стол 2
11 Февраля 1870 г.
№ 633
г. Тобольск

Господину Генерал-Губернатору Западной Сибири

Вследствие встреченного Казенною Палатою²⁵ затруднения при исполнении сообщенного мною Палате предложения Вашего Высокопревосходительства 27 Мая п.г. за № 1322 относительно отпуска Курату Римско-католической церкви, денег, потребных на путевое довольствие при разъездах по губернии для исполнения духовных треб, – я от 15 Июля за № 3544 просил распоряжения Вашего об открытии на означенный предмет особого кредита.

Ныне Курат Концевич, высказывая в донесении от 4 Февраля о необходимости отбыть ныне же в города Тобольской губернии, для исполнения треб, ходатайствует о выдачи денег на прогоны.

Почему я имею честь покорнейше просить Ваше Высокопревосходительство: если не последовало распоряжения об открытии кредита на прогоны Римско-католическому Священнику, разрешить выдачу ему на означенный предмет денег из экстраординарных сумм, с зачислением этого расхода в недоимку на суммы Царства Польского и на 10% сбор с Западных Губерний.

По отзыву Курата Концевича в настоящее время нужно ему 150 рублей серебром.

Губернатор Генерал Майор Соллогуб²⁶

Ф.3, Оп. 05, Д. 7720, л. 34–34об

²⁴ Data wpłynięcia pisma do kancelarii generała-gubernatora Zachodniej Syberii.

²⁵ Izba Skarbowa była instytucją gubernialną Ministerstwa Finansów w Imperium Rosyjskim w latach 1775–1917, ustanowiona przez Katarzynę II. Do funkcji Izby Skarbowej należało zarządzanie zbieraniem podatków i majątkiem państwowym, a także innymi finansowymi kwestiami. Izbie Skarbowej podporządkowane były skarby guberni i powiatów.

²⁶ Andriej Stiepanowicz Sołłohub (Андрей Степанович Соллогуб) (ur. 1832, zm. 1874); generał-major, gubernator tobolski. Ukończył Mikołajewską Akademię Sztabu Generalnego. W latach 1868–1874 pełnił funkcję gubernatora tobolskiego. W tym czasie przyczynił się do otwarcia muzeum historycznego w Tobolsku. Był przeciwnikiem powstania kolei na Syberii. Znany z bezwzględного przestrzegania litery prawa i surowego podejścia do zesłańców politycznych.

SUMMARY

**ADMINISTRATION OF WESTERN SIBERIA TOWARDS RELIGIOUS NEEDS OF POLISH EXILES
IN THE LATE 1860S (SELECTED DOCUMENTS FROM THE HISTORICAL STATE ARCHIVE OF
THE OMSK DISTRICT)**

The documents from the State Historical Archive of the Omsk District are related to the problem of meeting the religious needs of Polish exiles living in Western Siberia. The documents in question are located in a folder labeled signature Ф. 3, оп. 05, д. 7720 on the fond "Главное управление Западной Сибири". It contains the request of the Polish exiles addressed to the Governor-General of Western Siberia to send to them a Catholic priest, who would meet their religious needs, as well as letters of officials at different levels relating to that petition.

Key words: Western Siberia, the Polish exiles, Siberian Catholicism in the 19th century, Tobolsk Guberniya, Tomsk Guberniya, post January uprising 1863 exiles, Poles in Siberia.

Słowa kluczowe: Syberia Zachodnia, zesłańcy polscy, katolicyzm na Syberii w XIX w., gubernia tobolska, gubernia tomska, zesłania postyczniowe, Polacy na Syberii.